

Karolinska
Institutet

NyhetsBrevet

Nr 20, 2013 Arbetslöshet och självmord II Regionala Nätverket Stockholm/Gotland

Ledningsgruppen: Danuta Wasserman, Nationell prevention av suicid och prevention av psykisk ohälsa (NASP),

Gergö Hadlaczky (NASP)

Gunilla Wahlén (SPES)

Per Anders Rydelius (MIND)

Redaktion:

Danuta Wasserman (NASP)

Birgit Frisé-Andersson (NASP)

Rigmor Stain, redaktör, kontaktperson mellan nätverken och NASP

Hej alla nätverksmedlemmar!

Sammanfattning

Forskare vid Karolinska Institutet i Solna har studerat samband mellan arbetslöshet och självmord under åren med lågkonjunktur 1993-1996 samt under arbetsmarknadens återhämtning åren 1997-2002. Materialet omfattade data från 3 424 550 individer födda mellan åren 1931 och 1965 och *Cox proportional hazards models* användes för att kontrollera för confoundingfaktorer. Man fann att under lågkonjunkturen åren 1993-1996 fanns inget samband mellan arbetslöshet och självmordsfrekvens. Den svagt ökade risken försvann när man kontrollerade för tidigare självmordsförsök, fysisk och psykisk ohälsa och sociala variabler. Däremot fann man att under åren efter lågkonjunkturen 1997-2003 fanns ett tydligt samband mellan arbetslöshet och självmord för män. Arbetslöshet, oberoende av andra variabler, stod för merparten (67 %) av den ökade risken för självmord. För arbetslösa kvinnor, som inte tidigare haft självskadeproblematik eller gjort självmordsförsök, haft depression eller alkoholrelaterade sjukdomar, fanns en något ökad risk för självmord. Resultaten visar att långtidsarbetslöshet är en riskfaktor för självmord och att suicidpreventiva åtgärder bör sättas in för personer som kvarstår i arbetslöshet trots att marknaden återhämtat sig och återanställning sker, skriver författarna.

Tidigare Nyhetsbrev finns utlagda på NASPs hemsida www.ki.se/suicid under fliken Vetenskapligt bibliotek.

Bakgrund

Många studier har visat att arbetslöshet är förenat med en ökad dödlighet och ökad självmordsrisk, men orsakssambanden är oklara. Det finns flera studier som visar att arbetslöshet orsakar psykiska hälsoproblem och försämrar psykologiskt välbefinnande. I ett tidigare Nyhetsbrev informeras om samband mellan arbetslöshet och självmord och att tidigare sjukfrånvaro har stor betydelse för sambandet (Nyhetsbrev 14, 2012). Många forskare för fram hypotesen om ett direkt samband mellan arbetslöshet och självmord, där stress, ekonomisk oro, förlust av självkänsla och sociala kontakter ökar risken för depression, missbruk, hopplöshetskänslor och därmed sårbarheten för självmord. Andra åter hävdar att individuella karaktäristika som exempelvis låg utbildning och fysisk och psykisk ohälsa nästan helt kan förklara sambandet mellan arbetslöshet och självmord. En annan förklaringsmodell är att dålig fysisk och psykisk hälsa och långtidssjukskrivningar kan leda fram till arbetslöshet och självmord.

Anthony Garcy och Denny Vågerö vid Centrum för forskning om ojämlikhet i hälsa, (CHESS, Centre for Health Equity Studies) vid Karolinska Institutet i Solna har studerat samband mellan arbetslöshet och självmord i Sverige under och efter lågkonjunkturen mellan åren 1993-1996. Uppgifter om slutenvårdsbehandling, sjukskrivningar, arbete/arbetslöshet samt dödsorsak insamlades från olika nationella register för 3 424 550 individer födda mellan åren 1931 och 1965 och som fortfarande levde år 1993. Endast personer som hade arbete vid Folk – och bostadsräkningen 1990 (Census 1990) inkluderades i studien. Att inte ha haft något arbete under mer än 30 dagar klassificerades som arbetslös (**Garcy & Vågerö 2013, bifogad**).

Med syfte att kunna beräkna i vilken utsträckning det fanns ett direkt samband mellan arbetslöshet och självmord, oberoende av interfererande faktorer (confounding factors) insamlades uppgifter om kön, ålder, utbildning, social status, (gift/skild/ensamstående/sambo/änkling/änka), antal barn, hushållets totala ekonomi, sjukersättning, ursprung (svenskfödd/invandrare) och arbetsregion. Arbetsregionen användes som ett mått på regionens industritäthet i olika delar av landet. Personernas sjukdomshistoria dokumenterades däribland uppgifter på drog – och alkoholmissbruk, självskadebeteende/självmordsförsök och tidigare psykisk och fysisk sjukdom samt uppgifter om självmord och dödsfall som bedömts som osäkert självmord. Man konstaterade att det skett ett totalt antal av 5717 säkra självmord och 1546 osäkra självmord under perioden.

Arbetslösheten under lågkonjunkturen 1993-1996 var mycket hög och som högst omkring 23 %. Medellängden för en arbetslöshetsperiod för personer mellan 16 och 64 år var 40,2 veckor under åren 1992-1996, jämfört med 14,2

veckor för samma åldersgrupp under året 1990. Att förlora arbetet under perioder av massarbetslöshet har i olika studier beskrivits som oproblematiskt till en början, men situationen förvärras märkbart om arbetslösheten blir långvarig och ekonomin ansträngd, i synnerhet om andra som också varit arbetslösa återfår sitt arbete. Forskarna undersökte därför självmordsfrekvensen under tre olika perioder, först under själva lågkonjunkturen januari 1993 till december 1996, sedan under perioden januari 1996 – december 2002 efter lågkonjunkturen och därefter under hela perioden 1 januari 1993 till 31 december 2002.

Materialet analyserades med *Cox proportional hazards model* där död genom självmord stegvis analyserades mot möjliga confoundingfaktorer för att kunna bedöma i vilken utsträckning arbetslöshet, oberoende av andra variabler, visade samband med självmord.

Resultat

Risken (hazard ratio;HR) för självmord för män under lågkonjunkturen var något förhöjd (HR= 1,29, 95 % CI 1,16-1,44) men den ökade risken försvann när man korregerat för tidigare fysisk och psykisk ohälsa och sociala variabler (HR= 1,05; 0,92-1,20). Man fann att den ökade risken för självmord till 76 % kunde förklaras av sociala- familje – och arbetsrelaterade faktorer.

Den beräknade risken (HR) för självmord för män efter lågkonjunkturen var 1,43 (1,31-1,56) och endast 27 % av den ökade risken för självmord kunde förklaras av tidigare hälsotillstånd och 32 % av sociala-familje och arbetsrelaterade faktorer. Beräkningarna visade att arbetslöshet, oberoende av andra variabler, stod för merparten (67 %) av den ökade risken för självmord. När det gäller osäkra självmord för män under lågkonjunkturen, skiljde sig resultaten inte ifrån dem för säkra självmord under samma period, men efter lågkonjunkturen ökade arbetslöshet risken signifikant (HR 2,09; 1,75-2,52) oberoende av andra variabler.

För kvinnor var den svagt ökade risken för säkert och osäkert självmord under lågkonjunkturen, samt även under perioden efter lågkonjunkturen, till största delen beroende på tidigare hälsotillstånd. Å andra sidan fann man en förhöjd risk för kvinnor utan tidigare självskadeproblematik eller självmordsförsök, depression eller alkoholrelaterade sjukdomar för såväl under lågkonjunkturen (HR=1,69; 1,19-2,40) som för hela perioden 1993-2002 (HR 1,53;1,16-2,02).

Slutsatser

Författarna drar slutsatsen att arbetslösheten under lågkonjunkturen 1993-1996 hade en marginell effekt på självmordsfrekvensen under perioden. Den ökade

dödligheten både genom säkra och osäkra självmord under perioden efter lågkonjunkturen hade däremot ett tydligt samband med arbetslöshet. Arbetslöshet tycks påverka kvinnor i mindre utsträckning än män, men å andra sidan är det välkänt att kvinnor i mycket högre utsträckning än män söker professionell hjälp för sina psykiska problem. Resultaten i studien antyder att det är viktigt med individuella suicidpreventiva åtgärder för personer med långtids arbetslöshet, i synnerhet när det ekonomiska läget förbättras och många tidigare arbetslösa får nya arbeten.

Föreningen Psykisk Hälsa www.psykiskhalsa.se har startat en ny webbstödsida för unga vuxna med psykisk ohälsa och självmordstankar.

Man kan prata anonymt på chatten vardagar mellan 19-22 och det gäller såväl för den som mår dåligt som för oroliga anhöriga och vänner. Man kan även maila frågor och få information om självmord och psykisk hälsa. Gå till hemsidan www.sjalvmordsupplysningen.se och läs mera.

Föreningen söker personer som kan fungera som handledare och stötta och vara bollplank till de volontärer som nu chattar med de hjälpsökande på webbstödsidan på kvällstid. Man söker personer med utbildning inom vård och omsorg och med kunskap om självmord, gärna personer som gått någon av NASPs/KIs utbildningar.

Intresserade ombedes vända sig till Marie-Louise Söderberg
070-484 0334 eller 08-34 70 65
Eller maila till marie-louise.soderberg@psykiskhalsa.se

Dr Amy Wenzel, Universitetshuset i Uppsala håller regelbundet Workshops om KBT-vid självmordsnärhet. Du kan läsa mer om dr Wenzel iden bifogade informationen samt om KBT-behandlingen på hemsidan www.kbt-centrum.se och www.kbt.nu

Konferenser under 2013

EPA, the European Psychiatric Association

är den största föreningen av psykiatrer i Europa och omfattar individuella medlemmar från 75 europeiska och internationella stater och 33 Nationella Europeiska Psykiatriska Föreningar med cirka 77 000 psykiatriker.
President: Danuta Wasserman

EPAs 22 European Congress of Psychiatry äger rum 1-4 mars 2013 i München, Tyskland. Ytterligare information se hemsidan

<http://www.europsy.net>

Se även bifogad affisch ”**EPA 2014 Munich**”.

EPA arbetar bland annat för att förbättra den psykiska hälsan i Europa och kvaliteten på olika psykiatriska behandlingar samt att höja kvaliteten på den teoretiska och praktiska utbildningen i psykiatri.

I bifogade dokument ”**EPAs 30-årsjubileum**” kan du läsa om hur EPA bildades, dess 30-åriga historia och nuvarande målinriktningar.

Aktuell litteratur

Ringskog Vagnhammar S & Wasserman D. *Första hjälpen vid självmordsrisk*. Utgiven av Studentlitteratur, uppl 1:2, 2011
ISBN 978-91-44-06068-2

Wasserman D. *Depression (The Facts)* 2nd Edition, omarbetad för allmänheten. Boken har vunnit 2012 “Book Award” priset från British Medical Association Book of Science Awards 2012, for the Public Understanding of Science. Priset delas ut till den bok som panelen anser bäst stödja främjandet av allmänhetens förståelse för vetenskap.

Utgiven av Oxford University Press November 2011.
ISBN 9780199602933

Susanne Bejerot, docent i psykiatri och överläkare vid Norra Stockholms psykiatri har skrivit Förordet till Lars Wiklunds bok **Lisa – ett liv (bifogat)**, som handlar om hans dotters barndom, ungdom och vuxenliv som tragiskt ändades med ett självmord. Även författarens egen presentation av boken har bifogats.

Reading room 1 är tillgängligt för er alla

Varje månad läser Jerzy Wasserman, Vladimir Carli, Gergö Hadlaczky, Guo-Xin Jiang, Marcus Sokolowski, Rigmor Stain, David Titelman och Danuta Wasserman alla självmordsrelaterade artiklar, som publicerats i peer-granskade tidskrifter. Det rör sig om ca 300 artiklar/månad. De viktigaste och mest intressanta läggs ut i ”läsrummet”. Jag har bifogat en länk till läsrummet som du kan spara bland dina bokmärken och sedan kan du besöka läsrummet när du har lust.

<http://www.mendeley.com/groups/140773/nasp-recently-published-important-papers/papers>

Att registrera sig på Mendeley och installera detta fantastiska litteratur-dataprogram är helt gratis och du kommer direkt till sidan ”Recently published important papers-NASP”. De flesta artiklarna har URL och länkar direkt till PubMed, så att du kan hämta hem hela artikeln. Om du stöter på några problem så hjälper Gergö Hadlaczky och Eva Wasserman på NASP dig gärna.

Har Du information som Du vill vidarebefordra inom nätverket Stockholm-Gotland eller till de övriga nätverken i suicidprevention **mejla direkt till redaktören. Observera att jag ändrat postadress till rigmor.stain@comhem.se**

Redaktör

Rigmor Stain, dr med sci, docent, NASP